

Mazowsze.
serce Polski

Razem dla rozwoju partnerstwa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:

Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Razem dla
Rozwoju współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach

Schematu II Pomocy Technicznej

„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Zespół autorski w składzie:

- Aleksandra Wachaczyk

- Marlena Jędrzejewska

Zdjęcia infrastruktury:

- Aleksandra Wachaczyk

Skład, grafika, druk

Mediakolor Osieccy Spółka Jawna

październik 2020

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Wstęp

Szanowni Państwo!

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Razem dla Rozwoju może poszczycić się już prawie 15 – letnim doświadczeniem w pracy na rzecz rozwoju naszych małych ojczyzn. Impulsem do zawiązania stowarzyszenia był jeden pomysł, który skupił grono aktywnych społeczników naszego regionu. Dzięki zaangażowaniu lokalnych liderów powstała społeczna organizacja, która z powodzeniem od tylu lat podejmuje i wdraża cenne inicjatywy dla lokalnych społeczności! Kolejne lata działalności Lokalnej Grupy Działania Razem dla Rozwoju zmieniały i nadal zmieniają region Północnego Mazowsza, w skali zarówno materialnej ale przede wszystkim kapitału społecznego. 15 – letni okres funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania, to bez wątpienia nie mało i chociaż ten czas upłynął w mgnieniu oka, to jednak wiele chwil zapisało się w historii lokalnej społeczności na zawsze. Wszystko nie byłoby możliwe bez udziału lokalnej społeczności, zawsze bardzo aktywnej i zaangażowanej w pracę. Okres ten przyniósł cenne doświadczenia zawodowe, szczególnie w obszarze szerokiej współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej.

Z perspektywy czasu, z ogromnym sentymentem można już dziś wspominać te pierwsze spotkania członków stowarzyszenia. Ich rezultatem było formalne ukonstytuowanie się Lokalnej Grupy Działania w formie Stowarzyszenia na spotkaniu założycielskim w Domu Pomocy Społecznej w Nowym Miszewie w dniu 17 marca 2006 roku. Podczas przeprowadzonego głosowania, spośród kilku zgłoszonych propozycji, uczestnicy spotkania wybrali dla niej nazwę Razem dla Rozwoju, która była kontynuacją realizowanego projektu, stanowiącego tak naprawdę jej początek a przede wszystkim wiernie oddającą ideę, która była powodem jej powstania. Założycielami Stowarzyszenia byli beneficjenci projektu Razem dla rozwoju – aktywizacja mieszkańców gmin Bodzanów, Bulkowo i Radzanowo na rzecz rozwoju lokalnego realizowanego przez lokalne partnerstwo publiczno – prywatne, wybrani z grona uczestników konkursu, szkoleń i warsztatów oraz innych istotnych dla rozwoju obszaru LGD osób. W kolejnym okresie funkcjonowania, dzięki lokalnemu rozgłosowi, jaki uzyskał projekt, swój akces udziału w strukturze LGD wyrazili też przedstawiciele dwóch graniczących gmin powiatu plockiego, dzielących cechy trzech pierwszych, czyli Małej Wsi i Wyszogrodu. Początki funkcjonowania przynosiły wiele wątpliwości, może czasami zbyt małej wiary w powodzenie

współpracy trójsektorowej, jednak dziś możemy już z pełną odpowiedzialnością powiedzieć że lokalna społeczność sprostała temu zadaniu !!!!

Kolejne lata funkcjonowania zmieniały kształt Lokalnej Grupy Działania. Zdolność do adaptacji w każdych warunkach świadczy niewątpliwie o wysokiej dojrzałości organizacji, gotowej do zmian na rzecz doskonalenia współpracy przy rozwiązywaniu lokalnych problemów i wykorzystania potencjału regionu w jego rozwoju. Początkowy okres, tj. od 1.04.2007 do 28.03.2008 r. w LGD to okres w którym z powodzeniem wdrażano Schemat II PPL+, co spopularyzowało cele programu Leader + wśród mieszkańców i poskutkowało znacznym poszerzeniem szeregów członkowskich grupy. Wymiernym efektem sprawnego wdrażania Schematu II był także akces do LGD Razem dla Rozwoju – mimo konkurencyjnych zaproszeń - dwóch kolejnych gmin z dwóch sąsiednich powiatów: Czerwińska nad Wisłą (Powiat Płoński) i Zakroczymia (Powiat Nowodworski). Kolejną gminą która zdecydowała się zasilić szeregi partnerstwa była Gmina Młodzieszyn (powiat sochaczewski).

Kolejny istotny okres to lata 2008 – 2013, kiedy LGD Razem dla Rozwoju realizowała działanie LEADER, Działanie 4.1/413

Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Celem działań partnerstwa LGD Razem dla Rozwoju w latach 2007 – 2013. Doświadczenia tego okresu pozwoliły na jeszcze lepsze wykorzystanie potencjału rozwojowego gmin objętych partnerstwem, wzrost ich atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz szerokiej aktywizacji potencjału lokalnych społeczności.

Od 2016 roku Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”, w którego skład wchodzi gminy: Bodzanów, Bulkowo, Mała Wieś, Radzanowo i Wyszogród z terenu powiatu plockiego oraz Brochów i Młodzieszyn z terenu powiatu sochaczewskiego, wdraża Strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) na lata 2016 – 2022, ukierunkowaną na wspieranie działalności w zakresie zrównoważonego rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i organizacji pozarządowym. Dzięki sprawnemu wdrażaniu Strategii Rozwoju przez Lokalną Grupę Działania Razem dla Rozwoju początkowy budżet jakim dysponowaliśmy z kwoty 6 000 000,00 zł, został powiększony o dodatkowe 10 procent środków.

Do połowy 2020 r. dzięki ogromnemu zaangażowaniu lokalnych społeczności udało rozdysponować kwotę 5,8 mln. Z pieniędzy

tych skorzystali przede wszystkim przedsiębiorcy, samorządy, parafie oraz organizacje pozarządowe, w tym OSP czy Stowarzyszenia.

Dzięki pozyskanemu dofinansowaniu z powodzeniem wdrożone zostały inicjatywy, przedsięwzięcia i inwestycje wspólnie wypracowane obejmujące następujące obszary:

- aktywizacji, integracji i wzmacniania wykorzystania kapitału społecznego subregionu poprzez pobudzanie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz integracji społeczności lokalnej, integracji mieszkańców obszaru poprzez wzmocnienie więzi społecznych w oparciu o lokalne dziedzictwo i tradycje oraz wsparcia rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez rozwój i promocję produktów i usług lokalnych;
- rozwoju przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy odpowiadających specyfice lokalnej gospodarki oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców i rozwój przedsiębiorczości;
- poprawy jakości życia mieszkańców i warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych poprzez zachowanie

lokalnego dziedzictwa oraz poprawę stanu infrastruktury publicznej, turystycznej i społecznej.

Dzięki współpracy wielu podmiotów i środowisk, dziś można wskazać konkretne efekty działania. 15 lat funkcjonowania LGD Razem dla Rozwoju to przede wszystkim nieustanna praca na rzecz poprawy wizerunku całego regionu. Gminy będące członkami LGD wzbogaciły się o nowe obiekty, takie jak: boiska, strefy rekreacyjne, place zabaw, czy świetlice wiejskie. Wsparcie otrzymały również wydarzenia o charakterze edukacyjnym i kulturalnym, odbywały się festyny i pikniki rodzinne, które przyczyniły się do aktywizacji społeczeństwa. Dzięki udzielanym premiom na założenie działalności gospodarczej wiele młodych osób podjęło samozatrudnienie, natomiast przedsiębiorcy rozwinęli swoje przedsięwzięcia tworząc przy tym nowe miejsca pracy.

15 – letnie funkcjonowanie jedynie utwierdziło lokalnych liderów w przekonaniu, że oddolne inicjatywy można zrealizować, a lepsze efekty osiąga się poprzez współpracę a nie spory, motywuje do wytężonej pracy i podejmowania nowych zadań. Gwarantem sukcesu jest zgoda i wspólne działania na rzecz naszych „małych ojczyzn”.

Kreatorami dzisiejszego kształtu obszaru LGD Razem dla Rozwoju byli przedstawiciele władz samorządowych, którzy współpracują w zakresie wdrażania LSR, wszyscy członkowie Stowarzyszenia z całego prawie 15 – letniego okresu funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, znakomici mieszkańcy zarówno młodych pokoleń jak i tych dojrzałych, wielu działaczy, społeczników, pedagogów, rolników, przedsiębiorców czy seniorów, którzy tworzą klimat i wizerunek tego regionu, promują go wewnątrz i na zewnątrz, tworząc lokalną wspólnotę.

Szanowni Państwo, członkowie Stowarzyszenia, sympatycy i przyjaciele, niniejsza publikacja, która odzwierciedla jedynie ułamek zrealizowanych przedsięwzięć, jest dedykowana Wam.

Prezentowane projekty grantowe, osiągnęły zakładany cel przyczyniając się do aktywizacji społeczności lokalnej, wzmacniania kapitału społecznego i działań informacyjno-promocyjnych regionu. w obszarze środowiska naturalnego. Tych projektów nie udałoby się zrealizować bez aktywnych mieszkańców i ich zaangażowania w budowę partnerstwa gdyż za każdym sukcesem stoją ludzie.

Wpływ realizacji LSR na rozwój lokalnych społeczności

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność zwany w skrócie RLKS jest głównym instrumentem wspierającym rozwój obszarów wiejskich w perspektywie finansowej 2014-2020. Przyczynia się on do inicjowania i realizacji, w sposób partycypacyjny i oddolny, działań rozwojowych odpowiadających na wyzwania społeczne, środowiskowe i gospodarcze lokalnych społeczności. Partnerstwa wielosektorowe składające się z podmiotów lokalnych oraz całej społeczności przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich oraz do aktywizacji społecznej jego mieszkańców.

Wprowadzony w perspektywie 2014-2020 instrument RLKS zawiera w założeniach również elementy podejścia LEADER z perspektywy finansowej 2007-2013, w szczególności poprzez utrzymanie jego fundamentalnych podstaw i założeń, obejmujących:

Oddolność	gwarantująca szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji lokalnych strategii rozwoju.
Terytorialność	wyrażająca się spójnością obszaru objętego wdrożeniem lokalnej strategii rozwoju.
Zintegrowanie	symulujące proces łączenia różnych dziedzin gospodarki, angażowania różnych grup interesu zintegrowanie
Partnerstwo	lokalna grupa działania funkcjonująca jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego
Innowacyjność	know – how w skali lokalnej
Decentralizacja	w zakresie procesów zarządzania i dystrybucji dotacji
Współpraca	wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk

Wdrożone w ramach lokalnych strategii rozwoju tzw. Podejście oddolne przyniosło pozytywne rezultaty wyrażające się m.in. w.:

- Zwiększeniu kapitału społecznego i ludzkiego - przejawiające się wzrostem zaufania, budowaniem nowych umiejętności i zdolności, tworzeniem nowych sieci, lepszym przystosowaniem do zmian.
- Poprawie lokalnego zarządzania - dzięki udziałowi społeczności i różnych podmiotów w podejmowaniu decyzji, zwiększeniu roli LGD w wielopoziomowym zarządzaniu i nabywaniu umiejętności zarządzania środkami publiczno-prywatnymi.
- Zwiększeniu efektywności realizowanych projektów - dzięki pozyskaniu dodatkowych środków (zwiększeniu dźwigni finansowej), większej trwałości projektów,
- absorpcji nowych beneficjentów, podniesieniu poziomu lokalnej innowacji a przede wszystkim rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

Zastosowany we wdrażaniu model rozwoju „od dołu” jest z założenia opozycyjny do modelu rozwoju „od góry”.

W tradycyjnych teoriach rozwoju „od góry” rozwój regionu rozpoczyna się od rozwoju w wybranych, nielicznych branżach i lokalizacjach. Uzyskany w ten sposób wzrost rozlewa się następnie na inne terytoria i branże. Natomiast w teorii rozwoju „od dołu” czynnik stymulujący do dalszego rozwoju stanowią inicjatywy lokalne (zwykle związane ze społecznością lokalną), natomiast główny nacisk kładziony jest na wykorzystanie lokalnych zasobów, oczywiście przy udziale finansowym wsparcia zewnętrznego. Modele rozwoju „od dołu” wyrażają się symulacją różnych dziedzin i mogą przybierać m.in. formę wsparcia rozwoju zasobów ludzkich (kwalifikacji) lub transferu technologii niedostępnych lokalnie. Wypracowane efekty tak tworzonego rozwoju inwestowane są głównie lokalnie, umożliwiając rozwój w innych dziedzinach. Wymiernym efektem tak wdrażanej logiki interwencji na obszarach wiejskich jest uzyskanie zróżnicowanej struktury gospodarki.

Podkreślenia wymaga również fakt, iż w tak stosowanej logice interwencji, występuje odmiennie od tradycyjnych teorii regionalnego rozwoju endogenicznego, wykorzystanie znaczenia istotnych miękkich czynników rozwoju lokalnego, takich jak:

- różnorodność, intensywność i jakość działań środowiskowych,

- walory środowiska kulturowego i naturalnego człowieka,
- transfer i przyswajalność innowacji na terenach wiejskich,
- potencjał intelektualny mieszkańców, w tym przedsiębiorców danego regionu,
- lokalny kapitał społeczny,
- społecznej identyfikacji mieszkańców lokalnych społeczności z regionem.

Nieprzecenionym walorem podejścia oddolnego, opartego na mobilizacji lokalnych społeczności jest jego ważna rola w budowaniu kapitału społecznego. Tak jak we współczesnej gospodarce, tak również w sferze społecznej niezbędna jest umiejętność działania w strukturach sieciowych. Pojedyncze firmy, instytucje, organizacje nie są już w stanie samodzielnie sprostać stojącym przed nimi wyzwaniom. Rolą lokalnych liderów jest wypracowanie mechanizmu wspólnego działania, które przekładać się będzie na współpracę w dynamicznych układach sieciowych.

Również Lokalna Strategia Rozwoju LGD Razem dla Rozwoju powstała w oparciu o metodę partycypacyjno-eksperycką z, która polegała na wykorzystaniu trzech metod pracy nad strategią, tj.:

- zaangażowania ekspertów - w szczególności doradców czy analityków (badania i analizy statystyczne)
- zaangażowania urzędników – tj. wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji pracowników instytucji samorządowych i publicznych (urzędy gmin tworzących obszar LGD Razem dla Rozwoju, podległe im jednostki we wszystkich dziedzinach mających wpływ na rozwój społeczności lokalnej i jakość życia mieszkańców)
- partycypacyjnej - dominującej części całej metodologii z zaangażowaniem mieszkańców, wykorzystaniem wiedzy, umiejętności i kwalifikacji przedstawicieli społeczności lokalnej obszaru LGD Razem dla Rozwoju (radnych, lokalnych liderów, przedstawicieli lokalnych organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich, przedsiębiorców, mieszkańców).

Nie ulega wątpliwości, że partycypacyjny charakter LSR wynika z ciągłego zaangażowania wszystkich interesariuszy dokumentu w proces powstawania kluczowych zapisów strategii. Dlatego też w procesie opracowywania LSR, jako kluczowe – obok danych wynikających ze statystyki publicznej – uznawano informacje pochodzące z szerokich konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele głównych grup istotnych z punktu widzenia realizacji zapisów dokumentu:

przedstawiciele wspólnot samorządowych, mieszkańcy obszaru LGD, członkowie organizacji

pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorcy oraz lokalni wytwórcy.

Powyższy sposób opracowania Strategii pozwolił określić grupy docelowe LSR identyfikowane głównie w początkowej fazie prac nad strategią – w drodze analiz eksperckich (statystyka publiczna) oraz poprzez kluczowe dla procesu następujące formy partycypacyjne: ankietę prowadzoną w formie elektronicznej, ankietę audytoryjną, punkt konsultacyjny w biurze LGD, otwarte spotkania warsztatowe (informacyjno-konsultacyjne).

W efekcie również zdefiniowano kluczowe grupy docelowe jako istotne w rozwoju LGD, w tym grupy defaworyzowane.

Istotny jest fakt, iż dołożono wszelkich starań, aby uspołeczniony proces opracowania strategii przełożył się na zaplanowanie działań adekwatnych do potrzeb i wykorzystania szans rozwojowych oraz większego włączenia społecznego mieszkańców. Różnorodność zastosowanych metod partycypacyjnych i prowadzonych działań włączających przedstawicieli różnych środowisk – odbiorców LSR, stanowiła podstawowe założenie realizacji strategii dała gwarancję,

że racjonalne i ambitnie określone cele, przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju przez LGD Razem dla Rozwoju od roku 2016 do chwili obecnej odbywa się poprzez:

- udzielanie wsparcia ze środków PROW operacjom zgłaszanym do LGD przez podmioty zarejestrowane lub działające na obszarze objętym LSR i mieszkańców tego obszaru w formie premii na założenie działalności gospodarczej.
- wdrażanie LSR w tym na działania ukierunkowane na tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy.
- wdrażanie przez LGD projektów współpracy z innymi organizacjami;
- realizację przez LGD operacji w kategorii Aktywizacja i Projekty grantowe;
- wsparcie dla LGD w zakresie kosztów bieżących, tj. administracyjnych, technicznych i merytorycznych warunków.

Tak jak wspomniano we wstępie, budżet jakim dysponuje LGD, to kwota 6 000 000,00 zł, docelowo powiększony w roku 2020 o dodatkowe 600 000,00 zł.

Bilans wydatkowania powyższych środków do końca I połowy 2020 r. zamkną się w kwocie prawie 5,80 miliona zł. Ze środków tych skorzystali przede wszystkim przedsiębiorcy (2 972 867,00 zł), samorządy (2 111 587,35 zł), parafie oraz organizacje pozarządowe, w tym OSP czy Stowarzyszenia (674 852,00 zł).

Sfinansowano inicjatywy, przedsięwzięcia i inwestycje z następujących działań:

- aktywizacji, integracji i wzmacniania wykorzystania kapitału społecznego subregionu poprzez pobudzanie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz integracji społeczności lokalnej, integracji mieszkańców obszaru poprzez wzmocnienie więzi społecznych w oparciu o lokalne dziedzictwo i tradycje oraz wsparcia rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez rozwój i promocję produktów i usług lokalnych;
- rozwoju przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy odpowiadających specyfice lokalnej gospodarki oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców i rozwój przedsiębiorczości;

- poprawę jakości życia mieszkańców i warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych poprzez zachowanie lokalnego dziedzictwa oraz poprawę stanu infrastruktury publicznej, turystycznej i społecznej.

W chwili opracowywania niniejszej publikacji trwają ostatnie naborów wniosków, które zapewnią 100 % wykorzystanie budżetu Lokalnej Strategii Rozwoju na obszarze funkcjonowania LGD Razem dla Rozwoju.

Wpływ rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na wykorzystanie zasobów lokalnych partnerstwa LGD Razem dla Rozwoju jest wysoki. Element celowej intensyfikacji wykorzystywania zasobów lokalnych był już widoczny na etapie tworzenia LSR. Wtedy to identyfikowano kierunki interwencji, umożliwiające odpowiednio efektywne wykorzystanie istniejących lokalnych zasobów. Na etapie tworzenia Strategii zasoby lokalne zdefiniowano bardzo szeroko, są to m. in np.: grupy lokalnych przedsiębiorstw; lokalne NGO; mieszkańcy, obszary o wybitnych walorach turystycznych, produkty regionalne związane z bogactwem kulturowym obszarów LSR. W realizowanych operacjach, w różnym stopniu, uwzględniano wykorzystanie tych zasobów. Oceniając efekty operacji można

jednoznacznie stwierdzić, że wiele zrealizowanych operacji pośrednio pomaga rozwijać te zasoby lokalne. Wpływ taki mają np. operacje polegające na rewitalizacji poszczególnych terenów, rozwoju infrastruktury turystycznej czy organizowaniu eventów. Wszystkie te działania pozwalają odkryć lub wykreować produkt, który może być traktowany jako zasób. Dzięki wsparciu w ramach budżetu LSR na obszarze partnerstwa siedmiu gmin: Bodzanów, Bulkowo, Mała Wieś, Radzanowo i Wyszogród z terenu powiatu plockiego oraz Brochów i Młodzieszyn z terenu powiatu sochaczewskiego zrealizowano również szereg nowych pomysłów, szczególnie w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, stanowiących udoskonalenia na poziomie lokalnym.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Katalog dobrych praktyk projektów grantowych z obszaru partnerstwa

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Razem dla Rozwoju w ramach wdrażania LSR na lata 2016-2020 założyła realizację projektów grantowych, mających na celu aktywizację społeczności lokalnej w tym warsztaty, festyny, pokazy, wydarzenia kulturalne i sportowe) w oparciu o miejscowe tradycje i dziedzictwo lokalne, z udziałem seniorów, młodzieży, osób i grup defaworyzowanych, publikacje promujące obszar Partnerstwa, przedsięwzięcia edukacyjne mające na celu wzmacnianie kapitału społecznego i inicjatywy informacyjno-promocyjne w obszarze środowiska naturalnego, przyrody, ekologii, skutków zmian klimatycznych, odnawialnych źródeł energii.

Przedstawiamy Państwu katalog dobrych praktyk projektów grantowych z obszaru partnerstwa LGD Razem dla Rozwoju.

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez modernizację, remont lub przebudowę infrastruktury publicznej, turystycznej i społecznej.

w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Działanie 19 „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” Poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”.

Beneficjent

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”

Przedsięwzięcie:

Tworzenie, modernizacja, remont lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Wysokość dofinansowania - 234 912,16

Okres realizacji – 2018-2019

Grantobiorca

Stowarzyszenie Mecenatów Sportu

Budowa siłowni zewnętrznej na terenie zielonym przy szkole podstawowej w m. Wyszogród

Wartość udzielonego grantu – 36 400,00 zł

Całkowita wartość operacji – 40 156,46 zł

Zakres:

Realizacja operacji grantowej przyczyniła się do utworzenia nowej, ogólnodostępnej oferty sportowej dla mieszkańców Gminy i Miasta Wyszogród. Idea realizacji projektu grantowego została oparta na realnych potrzebach lokalnej społeczności, które zostały zidentyfikowane poprzez ankietę przeprowadzoną wśród dzieci, młodzieży i dorosłych - mieszkańców Gminy i Miasta Wyszogród. W efekcie wdrożono projekt grantowy, zgodny z oczekiwaniami lokalnej gminnej Wyszogrodu w każdym wieku.

W ramach wdrożenia grantu dokonano zakupu i montażu następujących urządzeń:

- wyciągu górnego z pylonem i wyciskaniem;

- wahadła z pylonem i twisterem;
- biegacza z pylonem i orbitrekiem;
- prasy nożnej z pylonem i wioślarzem;
- roweru z pylonem;
- drabinki z pylonem i podciąganiem nóg.

Ponadto w ramach realizacji operacji grantowej dokonano niezbędnych prac zagospodarowania terenu w tym zakup obrzeży i kostki brukowej, której ułożenie wykonane zostało przez Wolontariuszy Stowarzyszenia.

Budowa siłowni zewnętrznej przyczynia się do propagowania aktywności fizycznej a co za tym idzie poprawy kondycji fizycznej wyszogrodzian.

Dodatkowo usytuowanie obiektu na terenie Szkoły Podstawowej w Wyszogrodzie stworzyło przyczyniło się do uzyskania dodatkowego efektu w postaci rozszerzenia oferty

infrastruktury sportowej dla uczniów, umożliwiając jednocześnie realizację zadań ponadprogramowych w ramach zajęć wychowania fizycznego.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Grantobiorca

Gmina Bulkowo

Budowa Parku Wiejskiego wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie działki o numerze ewidencyjnym 4/3 w Pilichowie

Wartość udzielonego grantu - 26 400,00 zł

Całkowita wartość operacji - 55 290,00 zł

Zakres:

W ramach realizacji operacji grantowej wykonane zostały prace budowlane obejmujące rozbudowę stawu, w tym pogłębienie dna stawu koparkami linowymi,

plantowanie skarp i korony nasypów oraz mechaniczne plantowanie terenu. Kolejny etap realizowanych prac obejmował prace polegające na zagospodarowaniu terenu. W ramach powyższego etapu wykonano alejki z mieszanek piaszczysto-gliniastych, rozścielono ziemię urodzajną i zasiano

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

trawniki. Dokonano również nasadzeń w łącznej ilości 90 szt. krzewów liściastych, stanowiących żywopłot liściasty tj. 45 szt. derenia rozłogowego i 45 szt. berberysu Tunberga. Dokonano również nasadzeń drzew liściastych i iglastych w tym: 2 szt. sumaka pospolitego, 4 szt. forsycji średniej, 4 szt. tawuły szarej, 4 szt. jałowca zielonego. Kolejnym etapem realizowanych prac była dostawa i montaż elementów małej architektury, w tym 3 szt. ławek parkowych i 2 koszy na śmieci oraz montaż regulamin parku. Podczas ostatniego etapu realizacji operacji dokonano montażu grilla betonowego.

Realizacja projektu grantowego przyczyniła się nie tylko do modernizacji obiektu infrastruktury

turystycznej i rekreacyjnej, ale przede wszystkim do aktywizacji lokalnej społeczności. Bezpośrednio po realizacji projektu nastąpił wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej o ponad 500 osób.

Wartością dodaną wdrożonego projektu grantowego pn.: „Budowa Parku Wiejskiego wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie działki o numerze ewidencyjnym 4/3 w Pilichowie” jest niewątpliwie poprawa walorów przyrodniczych tego terenu oraz aktywna integracja społeczeństwa, które wolny czas spędza na zmodernizowanym obiekcie.

Grantobiorca

Ochotnicza Straż Pożarna w Rakowie, gm. Wyszogród

Poprawa warunków funkcjonowania świetlicy wiejskiej w Rakowie, wzmocnienie wieżby dachowej i wymiana pokrycia dachowego

Wartość udzielonego grantu – 42 500,00 zł

Całkowita wartość operacji – 49 999,50 zł

Zakres:

W ramach realizowanego grantu dokonano wzmocnienia wieżby dachowej i wymiany pokrycia dachowego na budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Rakowo, w gminie Wyszogród.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Zakres prac obejmował m. in.:

- Wykonanie i montaż więźarów dachowych;
- Izolacje cieplne i przeciwdźwiękowe z wełny mineralnej;
- Wykonanie okładzin sufitowych z płyt gipsowo-kartonowych;
- Wykonanie pokrycia dachowego wraz z niezbędnymi obróbkami.

Realizacja operacji pozwoliła na osiągnięcie nie tylko rezultatów charakterze ilościowym - liczba zmodernizowanych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, ale również niematerialnych gdyż projekt ma szeroki wpływ również na sferę społeczno – gospodarczą. W tym obszarze należy wymienić:

- znaczące polepszenie jakości życia mieszkańców;
- dostosowanie obiektu do rozwijania w nim działalności ukierunkowanej na aktywizację i integrację społeczności lokalnej oraz rozwój turystyki w regionie poprzez uczestnictwo w lokalnych wydarzeniach kulturalnych tj. festyny, plenery, pikniki itp.
- zwiększenie oferty dla młodzieży i mieszkańców obszaru LGD w zakresie spędzania czasu wolnego dzięki stworzeniu warunków do organizacji wspólnych spokań i uroczystości, o przełoży się na podniesienie świadomości kulturalno-społeczno-historycznej wśród mieszkańców LGD.

Głównymi odbiorcami realizacji zadania są mieszkańcy obszaru objętego LSR/dzieci, młodzież, osoby bezrobotne, osoby starsze/, w tym osoby z grup defaworyzowanych, a także turyści.

Grantobiorca

Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Kanigowie, gm. Bodzanów

Wykonanie instalacji centralnego ogrzewania w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Kanigowie

Wartość udzielonego grantu – 47 000,00 zł

Całkowita wartość operacji – 49 606,440 zł

Zakres:

Realizacja grantu obejmowała wykonanie instalacji centralnego ogrzewania i ocieplenia budynku Ochotniczej Straży Pożarnej

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

w Kanigowie. Zakres instalacji centralnego ogrzewania w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Kanigowie obejmował:

- dostawę źródła ciepła wraz z montaż;
- wykonie głównych tras zasilających;
- wykonanie podejścia pod grzejniki i nagrzewnice;
- dostawę i montaż nagrzewnic i punktowych źródeł ciepła;
- ocieplenie stropu;

Dzięki realizacji grantu mieszkańcy nie tylko sołectwa Kaningowo ale również sołectw sąsiednich uzyskali dostosowane do potrzeb miejsce rekreacji i integracji.

Zmodernizowany obiekt jest obiektem ogólnodostępnym dla przedstawicieli lokalnych

środowisk, w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych, celem aktywnego spędzania czasu jak również organizacji spotkań integracyjnych.

Ponadto realizacja projektu grantowego wzmocniła jeszcze

bardziej współpracę różnych lokalnych organizacji formalnych i nieformalnych.

Zmodernizowany obiekt to dziś miejsce aktywnej działalności rady

sołectkiej, mieszkańców, członków OSP, Kola Gospodyń Wiejskich, Kota Różańcowego, Niepublicznej Szkołę Podstawową i przedszkola.

Dzięki realizacji grantu możliwe było polepszenie jakości życia mieszkańców obszaru partnerstwa, co przełożyło się na uzyskanie dodatkowego efektu w postaci aktywizacji i integracji społeczności lokalnej.

Grantobiorca

Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne SOKÓŁ w Bodzanowie

Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Chodkowo

Wartość udzielonego grantu – 42 500,00 zł

Całkowita wartość operacji – 49 541,80 zł

Zakres:

Projekt grantowy swoim zakresem obejmował zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Chodkowo, w tym:

- roboty ziemne i przygotowawcze;
- wykonanie podbudowy i nawierzchni;
- dostawę i montaż urządzeń na potrzeby urządzenia placu zabaw oraz elementy wyposażenia siłowni zewnętrznej;
- tereny zielone;
- lampa oświetleniowa i kamerę obrotową.

Realizacja projektu grantowego stanowiła odpowiedź na zidentyfikowany na obszarze LGD Razem dla Rozwoju problem jakim jest brak dostatecznej oferty spędzenia wolnego czasu w oparciu o lokalne zasoby. Wartością dodaną realizacji projektu grantowego jest zbudowanie tożsamości lokalnej wśród mieszkańców obszaru LGD i zachęcenie do wspólnego spędzania czasu. W ten sposób zostają zacieśniane więzi

społeczności lokalnej, starsze pokolenie nawiązuje kontakty z młodszym, co w dalszej kolejności przyczyni się do integracji międzypokoleniowej. Zakres realizacji umożliwia korzystanie z siłowni zewnętrznej, placu zabaw oraz urządzeń małej

architektury przez mieszkańców miejscowości Chodkowo, Bodzanów, gminy Bodzanów, gmin ościennych, a także wszystkich zainteresowanych, którzy chcą aktywnie spędzić czas.

W efekcie realizacji grantu zwiększyła się liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury technicznej w zakresie włączenia społecznego.

Ponadto na obszarze gminy Bodzanów obserwowany jest wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Grantobiorca

Ochotnicza Straż Pożarna w Plecewicach gm. Brochów

Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej w miejscowości Plecevice

Wartość udzielonego grantu – 41 634,92 zł

Całkowita wartość operacji – 44 134,92zł

Zakres:

Wnioskodawcą i realizacją projektu grantowego był organizacja społeczne.

W ramach realizacji grantu obejmującego budowę placu zabaw i siłowni zewnętrznej w miejscowości Plecevice wykonane zostały następujące prace:

- kształtowanie terenu;
- wykonanie nawierzchni;
- urządzenie terenów zielonych;
- dostawa i montaż urządzeń placu zabaw i siłowni zewnętrznych;

Pomysł realizacji grantu był odpowiedzią na zdiagnozowaną potrzebę poprawy infrastruktury rekreacyjnej, rozwoju inicjatyw lokalnych i integracji społecznej oraz zwiększenia bezpieczeństwa bawiących się dzieci poprzez budowę ogólnodostępnego placu zabaw i siłowni zewnętrznej. Dostęp do placu zabaw i siłowni zewnętrznej jest bezpłatny i ogólnodostępny.

Wybór miejsca realizacji inwestycji na terenie przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Plecewicach, przyczynił się również do rozwoju aktywności społeczności lokalnej poprzez zwiększoną ofertę na sposoby spędzania wolnego czasu i organizowania imprez lokalnych na terenie świetlicy.

Realizacja grantu w powyższym zakresie przyczynia się do promocji sołectwa Plecewice i służyć będzie mieszkańcom

i gościom odwiedzającym całą gminę, jako kolejna atrakcja turystyczna gminy.

Od momentu oddania do użytku inwestycji zrealizowanej w ramach grantu obserwuje się wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury technicznej w zakresie włączenia społecznego a także wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

DLA CIAŁA I DUCHA

w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Działanie 19 „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” Poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”.

Beneficjent

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”

Przedsięwzięcie:

Działania o charakterze integracyjnym (warsztaty, festyny, pokazy, wydarzenia kulturalne i sportowe) w oparciu o miejscowe tradycje i dziedzictwo lokalne, z udziałem seniorów, młodzieży, osób i grup defaworyzowanych

Wysokość dofinansowania – 65 106,00 zł

Okres realizacji – 2018-2019

Grantobiorca

Stowarzyszenie Aktywni dla Brochowa

Turniej Solecki

Wartość udzielonego grantu – 11 774,00 zł

Całkowita wartość operacji - 13 178,00 zł

Zakres:

Turniej sołecki zainicjowany przez Stowarzyszenie Aktywni dla Brochowa odbył się na boisku gminnym w Janowie we wrześniu 2018 r. Uczestnikami wydarzenia byli przedstawiciele sołectw gm Brochów i gmin ościennych. Dodatkowo organizatorzy zapewnili liczne bezpłatne atrakcje tj.: malowanie buziek, modelowanie balonów, zajęcia z chustą, wata cukrowa, zjeżdżalnia dmuchana, trampolina, animatorzy.

Dla uczestników biorących udział w konkursach przygotowane zostały nagrody natomiast zwycięzcy otrzymali medale i puchary.

Grantobiorca

Stowarzyszenie Anielski Kredens

Festyn pod nazwą: Ze smakiem i kunsztem przez powiat plocki

Wartość udzielonego grantu – 20 000,00 zł

Całkowita wartość operacji - 21 500,00 zł

Zakres:

Zorganizowany przez Stowarzyszenie Anielski Kredens festyn odbył się we wrześniu 2018 r. w Bodzanowie. Stał się on okazją do prezentacji lokalnych organizacji promujących lokalne i regionalne potrawy. Ponadto organizatorzy zapewnili oprawę muzyczną oraz nieodpłatne atrakcje. Niezapomnianym doznaniem wydarzenia była jednak możliwość degustacji lokalnych potraw przez uczestników festynu.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Grantobiorca

Ochotnicza Straż Pożarna w Grodkowie

Master szef junior truskawkowy

Wartość udzielonego grantu – 8 000,00 zł

Całkowita wartość operacji - 8 700,00 zł

Zakres:

Zorganizowany przez Stowarzyszenie Ochotniczej Straży Pożarnej w Grodkowie piknik odbył się we wrześniu 2018 r. w Grodkowie. Stał się on okazją do zintegrowanie społeczności wiejskiej oraz zniwelowanie różnic wiekowych.

Wyróżnikiem wydarzenia były warsztaty cukiernicze. Podsumowaniem festynu była wspólna degustacja wyrobami cukierniczymi i koktajlami. Na wszystkich uczestników festynu czekał przygotowany przez organizatorów poczęstunek, a dla najmłodszych wata cukrowa i popcorn.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Grantobiorca

Stowarzyszenie Na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju i Pomocy Mieszkańcom Gminy i Miasta Wyszogród „Pomóżmy Potrzebującym”

Drogowskaz do zdrowia

Wartość udzielonego grantu – 12 000,00 zł

Całkowita wartość operacji - 13 500,00 zł

Zakres:

Realizacja grantu „Drogowskaz do zdrowia” miało miejsce we wrześniu 2018 r. w amfiteatrze nad Wisłą w m. Wyszogród. Uczestnikami wydarzenia były: dzieci, młodzież, seniorzy i sportowcy z terenu całej gminy Wyszogród oraz gmin sąsiadujących. Podczas eventu uczestnicy mogli zasięgnąć rady fizjoterapeuty, dietetyka, psychologa sportu czy instruktora nordic walking. Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się też mobilne punkty pomiaru tkanki tłuszczowej, wzrostomierza, siłomierza, goniometra czy platformy do pomiaru wyskoku. Porad dla zdrowia udzielali dietetycy oraz psycholog – wszystko w trosce o dobrą formę mieszkańców.

Grantobiorca

Aktywni dla Brochowa

Olimpiada w Brochowie

Wartość udzielonego grantu – 8 099,00 zł

Całkowita wartość operacji - 9 503,00 zł

Zakres:

Olimpiada gminna zainicjowana przez Stowarzyszenie Aktywni dla Brochowa odbyła się na boisku gminnym w Janowie w październiku 2018 r. Uczestnikami wydarzenia byli mieszkańcy gm Brochów i gmin ościennych. Organizatorzy uczestnikom olimpiady zapewnili liczne bezpłatne atrakcje tj.: malowanie buziek, modelowanie balonów, zajęcia z chustą, wata cukrowa, zjeżdżalnia dmuchana, trampolina, animatorzy.

Dla uczestników biorących udział w konkursach przygotowane zostały nagrody natomiast zwycięzcy otrzymali medale i puchary.

Wydarzenie było okazją do aktywnej integracji mieszkańców obszaru partnerstwa LGD Razem dla Rozwoju.

Grantobiorca

Gmina Bulkowo

Przepisy z babciniego kredensu

Wartość udzielonego grantu – 5 315,00 zł

Całkowita wartość operacji - 12 846,99 zł

Zakres:

Grant realizowany był przez gm. Bulkowo w okresie wrzesień – październik 2018 r. Realizacja operacji przebiegała etapowo. W pierwszym etapie mieszkańcy gminy zgłaszali przepisy na potrawy, kojarzące się im ze smakami dzieciństwa. Kolejnym etapem było zorganizowane wydarzenie integracyjne promujące miejscowe tradycje i dziedzictwo lokalne w remizie OSP Bulkowo. W wydarzeniu tym uczestniczyły lokalne organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy. Dodatkową atrakcją były przygotowane stoiska wystawowe z tradycyjnymi potrawami, które wzięły udział w konkursie na najlepszą potrawę oraz najefektowniejszą dekorację stołu. Na podstawie zebranych przepisów firma cateringowa przygotowała tradycyjne potrawy. Wydarzeniu towarzyszyły pokazy dekoracji stołu oraz porady dietetyka. Podsumowaniem realizacji grantu było wydanie folderu promocyjnego „Przepisy z babciniego kredensu”.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA..... (I etap)

**w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata
2014-2020 Działanie 19 „Wsparcie dla rozwoju lokalnego
w ramach inicjatywy LEADER” Poddziałanie 19.2
„Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii
rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”.**

Beneficjent

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”

Przedsięwzięcie:

Turystyczna, przyrodnicza i kulturowa promocja obszaru LSR,
w tym opracowanie i publikacja wydawnictw promujących
lokalne dziedzictwo, produkty i usługi (I etap)

Wysokość dofinansowania - 60 000,00 zł

Okres realizacji – 2018 - 2020

Grantobiorca

Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne Sokół gm. Bodzanów

**(Nie) zapomniana historia — Monografia Bodzanów
Historyczna Gminy Bodzanów**

Dzieje Bodzanowa i okolic

Wartość udzielonego grantu – 10 000,00 zł

Całkowita wartość operacji - 10 000,00 zł

Zakres:

Pozyskany grant umożliwił zwieńczenie ponad trzyletniej pracy lokalnego środowiska historycznego, patriotycznego i nie tylko, jak również mieszkańców, którzy czynnie biorą udział w życiu lokalnym.

Publikacja została wydana w odpowiedzi na potrzeby zgłaszane przez mieszkańców gminy, którzy od dłuższego czasu sygnalizowali potrzebę wydania tego rodzaju wydawnictwo dotyczącego miejsca, w którym mieszkają. Pozyskana w ramach realizacji grantu dotacja pozwoliła na opracowanie graficzne,

projekt i wydruk książki. Publikacja ta przyczyniła się do zintegrowania społeczności gminy Bodzanów. Wartością dodaną zrealizowanego projektu grantowego jest wzrost świadomości społeczności lokalnej na temat historii i kultury własnej gminy oraz rozwoju własnej tożsamości. Publikacja umożliwi jeszcze pełniejsze wykorzystanie potencjału obszaru gminy Bodzanów, stanowiąc doskonałe źródło informacyjne i promocyjne.

Podsumowanie

Lokalna Grupa Działania Razem dla Rozwoju już na etapie tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju zadbała o ochronę dziedzictwa kulturowego, kulinarnego, w tym promocji produktów lokalnych, promocję turystyki opartej na lokalnych walorach, ochronę środowiska i ekologię, rozwój przedsiębiorczości oraz poprawę infrastruktury rekreacyjnej.

Efekty działania projektów grantowych wdrażanych na obszarze objętym strategią w ramach programu PROW 2014–2020 zaprezentowano w trzech kategoriach. Lokalne organizacje pozarządowe oraz przedstawiciele samorządów gminnych realizowały projekty dedykowane mieszkańcom, m.in. olimpiady, turnieje, eventy, wydawanie publikacji, informatorów mówiących o historii obszaru, promocję dziedzictwa kulinarnego, integrację społeczności lokalnej poprzez organizację festynów, spotkań w świetlicach, wiejskich, programy edukacyjne, naukę rękodzieła oraz projekty dotyczące infrastruktury technicznej: remonty świetlic, budowę miejsc rekreacji, placów zabaw i siłowni zewnętrznych.

Projekty grantowe zainicjowane przez LGD Razem dla Rozwoju a zrealizowane przez grantobiorców przyczyniły się do pobudzania aktywności społeczności lokalnej, poczucia tożsamości regionalnej i poprawy infrastruktury społecznej,

turystycznej i rekreacyjnej. Przyczyniły się również do rozwoju integracji mieszkańców w realizacji wspólnych celów i skutkować będą niewątpliwie poprawą kapitału społecznego na obszarze objętym działaniem LGD Razem dla Rozwoju.

Sukcesy na obszarach wdrażania lokalnych strategii rozwoju są wynikiem budowania silnych kapitałów społecznego i ludzkiego, które stanowią podstawowy czynnik rozwoju lokalnego. Umiejętność oraz zdolność współpracy społeczności lokalnej umożliwiając skuteczną realizację wielu projektów, które przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich, w aspekcie społecznym, gospodarczym, turystycznym i kulturowym.

Mazowsze.
serce Polski

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – to propozycja szeroko rozumianej współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie rozwoju obszarów wiejskich pomiędzy wszystkimi organizacjami działającymi na obszarach wiejskich oraz na rzecz ich rozwoju.

Biuro Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w Województwie Mazowieckim, realizując założenia PROW 2014-2020 wspiera lokalne inicjatywy na obszarach wiejskich oraz propaguje regionalną kulturę i historię, podejmuje szereg działań informacyjno-promocyjnych, których celem jest aktywizacja społeczności lokalnej, wspieranie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk oraz poszukiwanie rozwiązań innowacyjnych dla rozwoju obszarów wiejskich.

Biuro Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w
Warszawie
ul. Skoczylasa 4, 03-469 Warszawa
tel.: 22 59 79 701
e-mail: ksow@mazovia.pl

Zachęcamy do odwiedzenia strony internetowej:
www.mazowieckie.ksow.pl
gdzie można znaleźć informacje o bieżących inicjatywach.

Mazowsze.
serce Polski

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów
Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów
Wiejskich na lata 2014-2020

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa
Działania Razem dla Rozwoju współfinansowana jest ze
środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy
Technicznej

„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Zachęcamy do odwiedzenia stron internetowych:

www.mazowieckie.ksow.pl, gdzie można znaleźć informacje o
bieżących inicjatywach i wsparciu KSOW oraz www.ksow.pl,
gdzie można zarejestrować się jako Partner KSOW.

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich